

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Rundskriv

Direktør kriminalomsorgsregion
Direktør KRUS
Direktør KITT
Riksadvokaten
Politidirektoratet
Domstoladministrasjonen

Nr.	Vår ref.	Dato
G-1/2009	200702698 D TRH	12.6.2009

Retningslinjer til forskrift om program mot ruspåvirket kjøring

Justisdepartementet har vedtatt retningslinjer til forskrift 10. oktober 2008 nr. 1100 om program mot ruspåvirket kjøring. Retningslinjene trer i kraft 15. juni 2009 og følger vedlagt.

En nylig endring av straffeloven § 53 utvidet promilleprogrammet til å gjelde også de som kjører påvirket av andre rusmidler enn alkohol. Navnet er derfor endret til program mot ruspåvirket kjøring.

Lovendringen ble fremmet som ett av forslagene i Ot.prp. nr. 31 (2006–2007) om lov om endringer i straffegjennomføringsloven mv. (tiltak for å avvikle soningskøen og bedre innholdet i soningen mv.). Fra 1. november 2008 kan retten sette program mot ruspåvirket kjøring som vilkår i en betinget dom.

Kongen fastsatte 10. oktober 2008 forskrift med nærmere bestemmelser om formålet med programmet, definisjoner, samtykke, plikt til å rekvirere personundersøkelse, innholdet i programmet, krav til domfelte, gjennomføringen og reaksjon på brudd og nye straffbare handlinger. Forskriften trådte i kraft 1. november 2008. Retningslinjene til forskriften gir uttrykk for hvordan departementet tolker dette regelverket. Et utkast til retningslinjer har vært forelagt kriminalomsorgen og andre berørte instanser til uttalelse.

Vi gjør oppmerksom på at Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS) arbeider med en håndbok om program mot ruspåvirket kjøring som vil utfylle og supplere retningslinjene.

Med hilsen

Marianne Vollan e.f.
ekspedisjonssjef

Jan-Erik Sandlie
prosjektleder

Vedlegg: 1

Retningslinjer for program mot ruspåvirket kjøring

Fastsatt av Justisdepartementet 12. juni 2009.

Forskriften § 1. Forskriftens virkeområde

Forskriften gjelder program mot ruspåvirket kjøring som fører av motorvogn kan bli dømt til, jf. straffeloven 1902 § 53 nr. 3 bokstav e.

Retningslinjer:

Ifølge straffeloven § 53 nr. 3 bokstav e gjelder programmet for personer som er dømt for overtredelse av vegtrafikkloven § 31, jf. § 22 første ledd, og som har problem med alkohol og/eller annet berusende eller bedøvende middel.

Programmet gjelder personer som har problem med bilkjøring og ruspåvirkning i kombinasjon. Gjentatt kjøring med ruspåvirkning eller kjøring med høy påvirkningsgrad kan tyde på et slikt problem.

Lokalt nivå treffer avgjørelser etter disse retningslinjene hvis ikke annet er uttrykkelig bestemt. Med lokalt nivå menes leder av friomsorgskontor eller den som er bemyndiget.

Forskriften § 2. Formålet med programmet

Programmet har som formål å motvirke nye straffbare handlinger ved kjøring i ruspåvirket tilstand, skape et tryggere trafikkmiljø og minske antall trafikkulykker.

Retningslinjer:

Programmet skal motivere bilførere som er dømt for overtredelse av vegtrafikkloven § 31 jf. § 22 første ledd, og som har problem med alkohol og/eller annet berusende eller bedøvende middel, til å avstå fra kjøring i ruspåvirket tilstand. Generell rusavvenning er ikke et selvstendig mål for programmet.

Forskriften § 3. Definisjoner

Med berusende eller bedøvende middel menes ikke bare påvirkning av ulovlige rusmidler, men også påvirkning av legale medikamenter.

Retningslinjer:

Med berusende eller bedøvende middel menes påvirkning av alkohol, narkotika og legale og illegale medikamenter hver for seg eller i kombinasjon.

Forskriften § 4. Samtykke

Retten kan bare fastsette vilkår om program mot ruspåvirket kjøring dersom domfelte samtykker, jf. straffeloven 1902 § 53 nr. 3 bokstav e.

Samtykket skal fremgå av en samtykkeerklæring som siktede skriver under i forbindelse med personundersøkelsen, jf. § 5. Siktede må bekrefte samtykket i retten. Samtykket kan trekkes tilbake på ethvert tidspunkt, også etter domsavgivelsen.

Før siktede skriver under samtykkeerklæringen, skal kriminalomsorgen gi siktede utførlig informasjon om programmet og hva samtykket innebærer. Informasjonen skal også omfatte følgene av eventuelle brudd på krav og vilkår som er satt, herunder følgene av at siktede eller domfelte trekker tilbake samtykket til å delta i programmet.

Dersom siktede er mindreårig, gjelder reglene om partsrettigheter for verger i straffeprosessloven §§ 83-84.

Retningslinjer:

Programmet forutsetter et informert samtykke fra siktede eller domfelte. Siktede skriver under på en egen samtykkeerklæring som er utarbeidet for programmet.

Dersom domfelte trekker samtykket tilbake, skal kriminalomsorgen ved samtale informere domfelte om konsekvensene, jf. forskriften § 12 annet ledd. Fastholder domfelte sitt standpunkt, sender friomsorgskontoret bruddmelding til regionalt nivå.

Forskriften § 5. Personundersøkelse

Personundersøkelse skal alltid rekvireres fra kriminalomsorgen når det kan være aktuelt å idømme program mot ruspåvirket kjøring. Påtalemyndigheten eller retten kan rekvirere personundersøkelse av siktede etter straffeprosessloven § 162. I rekvisisjonen skal det fremgå at påtalemyndigheten eller retten ønsker opplysninger om siktedes personlighet, livsforhold og fremtidsmuligheter med sikte på idømmelse av program mot ruspåvirket kjøring.

Personundersøkelsen gjennomføres etter reglene i straffeprosessloven kapittel 13 og nærmere retningslinjer gitt av Justisdepartementet.

Retningslinjer:

I rundskriv G-13/2003 har Justisdepartementet gitt nærmere retningslinjer for personundersøkelser i straffesaker. Blant annet fremgår det at i personundersøkelse der promilleprogram er aktuelt, skal vurderes om siktede er i målgruppen for promilleprogram, og om siktede er egnet til å gjennomføre denne straffereaksjonen. Dette skal resultere i en konklusjon om

egnet for slikt program. Reglene for personundersøkelser ved promilleprogram gjelder tilsvarende for program mot ruspåvirket kjøring. Den som gjennomfører personundersøkelsen, skal benytte særskilt mal som er utarbeidet for program mot ruspåvirket kjøring.

Forskriften § 6. Innholdet i programmet

Kriminalomsorgen skal tilrettelegge innholdet i programmet ut fra den enkeltes forutsetninger og behov. Programmet skal gi kunnskap om konsekvenser av ruspåvirket kjøring og bevisstgjøre domfelte til å ta ansvar for egne handlinger.

Program mot ruspåvirket kjøring skal inneholde individuelle samtaler med kriminalomsorgen, samtaleorientert undervisning, kartlegging av eventuelt behandlingsbehov og kontroll. Samtalene og samtalehyppigheten skal tilpasses den enkeltes behov. Samtalene skal så langt det er mulig gjennomføres minimum hver 14. dag.

Undervisningsdelen skal utgjøre mellom 20 og 30 timer som gjennomføres i et tidsrom på to til tre måneder. Undervisningen gis i grupper eller individuelt.

Kriminalomsorgen bistår domfelte med å kontakte primærhelsetjenesten eller sosialtjenesten for henvisning til spesialisthelsetjenesten som kartlegger behandlingsbehov og vurderer rett til tverrfaglig spesialisert rusbehandling. Kriminalomsorgen skal gjøres kjent med konklusjonen eller tilrådingen helsetjenesten kommer fram til.

Retningslinjer:

Kartlegging

Kriminalomsorgen skal tilrettelegge innholdet i programmet ut fra den enkelte domfeltes forutsetninger og behov. Derfor må friomsorgskontoret som mottar dommen, så snart som mulig gjennomføre en forberedende kartlegging i samarbeid med domfelte. Opplysningene i personundersøkelsen må oppdateres og eventuelt suppleres slik at kartleggingen gir et godt grunnlag for å utarbeide domfeltes gjennomføringsplan og framtidsplan, jf. forskriften § 8 og retningslinjene til denne bestemmelsen.

Individuelle samtaler

Begrunnelsen for samtalehyppigheten er å sikre ens praksis og således hindre at antallet individuelle samtaler varierer for sterkt fylkene i mellom. Friomsorgskontoret bestemmer hvor og på hvilken måte samtalen skal gjennomføres. Forbeholdet "så langt

det er mulig” gir tilstrekkelig fleksibilitet for å ivareta individuelle behov. Kravet til hyppighet kan fravikes der domfeltes forhold tilsier det. Hensynet til arbeid og skolegang vil normalt ikke gi grunnlag for å fravike kravet om samtale hver 14. dag. Behovet for individuelle samtaler i perioden domfelte gjennomfører undervisningsdelen, avgjøres individuelt.

Domfelte kan gjennomføre individuelle samtaler særskilt eller i ansvarsgrupper eller samarbeidsmøter. Samtalene kan gjelde informasjon, framtidsplanlegging, motivasjon, bevisstgjøring eller for- eller etterarbeid til tema i undervisningsdelen.

Dersom domfelte behandles for rusmiddelavhengighet i spesialisthelsetjenesten, kan domfeltes samtaler med behandler erstatte noen av de individuelle samtalene.

Dette forutsetter en skriftlig avtale mellom domfelte, spesialisthelsetjenesten og kriminalomsorgen om antall samtaler, hyppighet og varslingsrutiner ved fravær eller oppmøte i ruspåvirket tilstand. Behandlingsavtalen inngår i domfeltes gjennomføringsplan og samordnes med de individuelle samtalene. Etter en individuell vurdering kan behandling ved annen instans enn spesialisthelsetjenesten også inngå på samme måte.

Undervisningsdel

Som hovedregel skal domfelte gjennomføre undervisningsdelen i grupper. Frafall blant deltakerne, enkelt deltakers helsetilstand eller andre forhold som kan vanskeliggjøre gjennomføring i gruppe, kan unntaksvis tilsi individuell gjennomføring også av undervisningsdelen. Omfanget skal være 20–30 timer fordelt over to til tre måneder. Lengden på møtene kan variere ut fra praktiske løsninger og lokale forhold.

Kriminalomsorgen skal benytte de læremidlene som Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS) anbefaler både når undervisningsdelen gjennomføres i grupper og individuelt.

Kartlegge behandlingsbehov

Alle domfelte skal kartlegges for vurdering av rett til tverrfaglig spesialisert behandling i helseforetakene, med mindre de allerede er i behandling, eller nettopp er vurdert eller har avsluttet slik behandling. Kartleggingen tar sikte på å avklare domfeltes eventuelle helsemessige rusbehandlingsbehov og rettighetsstatus i spesialisthelsetjenesten, jf. pasientrettighetsloven § 2–2.

Friomsorgskontoret kan fravike kravet om kartlegging i tilfeller der domfelte kan dokumentere at vedkommende går i relevant rusbehandling.

Forskriften § 7. Krav til domfelte ved gjennomføringen

Den domfelte skal gjennomføre programmet etter nærmere anvisning fra kriminalomsorgen. Den domfelte skal

- a) møte til fastsatt tid og sted til alle avtaler*
- b) være upåvirket av berusende eller bedøvende midler, med mindre medikamentene er forskrevet av lege som tiltak i et behandlingsopplegg*
- c) gi opplysninger om sitt bosted og andre forhold av betydning for gjennomføringen av programmet*

Den domfelte skal ikke vise en atferd som kan

- a) true sikkerheten til personer som deltar under gjennomføringen*
- b) påvirke miljøet på en særlig negativ måte*

Domfelte skal selv dekke reiseutgiftene ved gjennomføring av programmet.

Kriminalomsorgen skal dekke utgiftene dersom domfelte ikke selv har midler.

Retningslinjer:

Bestemmelsen inneholder generelle krav til alle domfelte som gjennomfører programmet.

Etter første ledd skal domfelte gjennomføre programmet etter nærmere anvisning fra kriminalomsorgen. Dette er grunnlaget for kriminalomsorgens avgjørelse om blant annet tid og sted for oppmøte, jf. første ledd bokstav a.

Av første ledd bokstav b går det frem at domfelte skal møte upåvirket av berusende eller bedøvende midler. Kriminalomsorgen skal kontrollere kravet om rusfrihet etter reglene i forskriften § 9. Kriminalomsorgen kan bortvise synlig påvirket domfelt fra gruppemøter eller individuelle samtaler selv om vedkommende kan fremlegge dokumentasjon på legal forskrivning av middelet.

Første ledd bokstav c fastslår domfeltes opplysningsplikt. Det er spesielt viktig for kriminalomsorgen å få kjennskap til domfeltes bosted. Kriminalomsorgen kan imidlertid også kreve informasjon om andre forhold som er relevante for gjennomføringen av programmet. Domfelte skal dokumentere eventuell bruk av legale legemidler som kan ha innvirkning på prøveresultater eller observasjoner. Domfelte som får forskrevet medikamenter som vil gi positivt prøveresultat, må fremlegge dokumentasjon fra behandlende lege. Dersom slik dokumentasjon ikke er fremlagt, vil positivt prøveresultat behandles som brudd.